

**TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTINIŇ
KARARY**

«02» mart 2018 ý.

№ 688

Aşgabat ş.

**Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny
kämilleşdirmegiň 2018-2020-nji ýyllar üçin Maksatnamasyny
tassyklamak hakynda**

Ýurdumyzda ýaşlaryň ýaşayyş-durmuş derejesini mundan beýläk-de ýokarlandyrmak, olaryň netijeli we önjeýli zähmet çekmegi üçin giň mümkinçilikleri hem-de has oňaly şertleri döretmek, iş bilen üpjünçilik ulgamyny kämilleşdirmek maksady bilen, **karar edýärim:**

1. Şulary tassyklamaly (goşulýar):

1) Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny kämilleşdirmegiň 2018-2020-nji ýyllar üçin Maksatnamasyny;

2) Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny kämilleşdirmegiň 2018-2020-nji ýyllar üçin Maksatnamasyny amala aşyrmak boýunça ýerine ýetirilmeli çäreleriň Meýilnamasyny.

2. Ministrlikler, pudaklaýyn dolandyryş edaralary, welaýatlaryň we Aşgabat şäheriniň häkimlikleri şu kararyň birinji böleginiň 2-nji bendinde görkezilen Meýilnamada göz önünde tutulan çäreleriň ýerine ýetirilmegini üpjün etmeli.

3. Şu kararyň ýerine ýetirilişine Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň Orunbasarlary, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministri, Türkmenistanyň Bilim ministri, welaýatlaryň we Aşgabat şäheriniň häkimleri hem-de Türkmenistanyň Ýokary gözegçilik edarasynyň başlygy gözegçilik etmeli.

**Türkmenistanyň
Prezidenti**

**Gurbanguly
Berdimuhamedow**

Türkmenistanyň Prezidentiniň
2018-nji ýylyň 02-nji martynda
çykaran 688-nji karary bilen
tassyklandy

Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny kämilleşdirmegiň 2018-2020-nji ýyllar üçin MAKSATNAMASY

Giriş

Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny kämilleşdirmegiň 2018-2020-nji ýyllar üçin Maksatnamasy (mundan beýläk - Maksatnama) Türkmenistanyň Prezidentiniň Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň mejlislerinde beren tabşyryklaryna laýyklykda işlenip taýýarlandy.

Türkmenistanda ýaş nesil hakyndaky alada döwlet syýasatynyň ileri tutulýan ugurlarynyň birine öwrüldi.

Ýurduň ykdysadyýetiniň durnukly ösmegi ilkinji nobatda çuň bilimli, giň gözýetimli, dünýä ykdysadyýetiniň, jemgyýetçilik durmuş ugurlarynyň ýeten sepgitlerinden habarly we olardan oňat baş çykarýan, öz işine ökde hem-de ussat hünärmenleriň taýýarlanylmagy bilen baglydyr.

Türkmenistanda ýaş nesliň ösen döwrüň talaplaryna laýyk derejede bilimli, terbiýeli, sagdyn bolmagy, hünär almagy we ylmy döredijilige ugrukmagy, ata Watana, halka, beýik pederlerimiziň ýol-ýörelgelerine wepaly adamlar bolup ýetişmegi üçin netijeli işler durmuşa geçirilýär.

Ýurdumyzda baş we iň esasy maksatnamalaryň biri hökmünde bilim ulgamyny, şol sanda akademiki, ýokary, orta hünär, başlangyç hünär we umumy orta bilim mekdeplerini düýpli özgertmek boýunça maksatnamanyň ygylan edilmegi möhüm ähmiýete eýedir. Türkmenistanda bilime we ylma durmuş syýasatynyň iň möhüm ugurlarynyň biri hökmünde garalýar. Bu ulgamlardaky özgertmeler ylym we bilim binýatlaryny döretmäge, ösüşiň täze hil derejesine laýyklykda ykdysadyýeti ösdürmäge gönükdirilendir.

Ykdysadyýetiň pudaklaryna goýulýan düýpli maýa goýumlarynyň möçberi hem yzygiderli artdyrylýar. Maýa goýumlary, esasan, öndebaryjy tehnologiýalar bilen üpjün edilen täze önümçilik kuwwatlyklaryny döretmäge, şeýle hem durmuş ulgamyny ösdürmäge gönükdirilýär. Şunuň bilen birlikde, ýurdumyzy senagat taýdan ösdürmek, kiçi we orta telekeçiligi goldamak, oba hojalyk önümlerini öndürijiler üçin amatly şertleri döretmek boýunça netijeli işler durmuşa geçirilýär. Bu bolsa, täze iş orunlarynyň döredilmegine we netijede ilatyň iş bilen üpjünçiliginiň derejesiniň ýokarlanmagyna özüniň oňyn täsirini ýetirýär.

Ýaş hünärmenleri taýýarlamak ulgamynyň kämilleşdirilmegi hem-de ýurduň ykdysadyýetiniň sazlaşykly ösdürilmegi döwrüň talabydyr. Şu nukdaýnazardan, ýaş hünärmenleri taýýarlamak ulgamynyň işiniň ahyrky netijesi - ýaşlara ykdysadyýetiň pudaklarynda özleriniň ornuny tapmaklaryna ýardam bermek, olaryň zähmet çekmegi üçin mümkinçilikleri we has oňaýly şertleri döretmek,

ýaşlaryň jemgyýetiň ösüşine saldamly goşant goşmagyny gazanmak döwlet syýasatynda möhüm ugurlaryň birine öwrüldi.

Şunuň bilen baglylykda, ýurdumyzda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny kämilleşdirmegiň we ösdürmegiň wajyplygyndan ugur alyp, Maksatnamada bu ugurda esasy meseleleriň çözümlerini tapmagyň ýollary we ugurlary kesgitlendi.

Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamynyň häzirki ýagdaýy

Türkmenistanda hünärmenleri taýýarlamak, iş ýerleri bilen üpjün etmek, ýaş hünärmenleri durmuş taýdan goramak çygrynda esasy kadalar we ýörelgeler Türkmenistanyň Konstitusiyasynda özüniň beýanyny tapýar. Esasy Kanunymyza laýyklykda, her bir adamyň zähmete, öz islegine görä hünär, kär we iş ýerini saýlap almaga, zähmetiň sagdyn we howpsuz şertlerine, bilim almaga hukugy bardyr.

Döwlet her bir adam üçin öz ukybyna laýyklykda hünär biliminiň elýeterliligini üpjün edýär. Ýaşlaryň hukuklarynyň we azatlyklarynyň amala aşyrylmagy üçin şertleri döredýär hem-de olaryň hemmetaraplaýyn ösüşine ýardam edýär.

Türkmenistanyň Zähmet kodeksinde, «Bilim hakyndaky», «Ýaşlar barada döwlet syýasaty hakyndaky», «Ilatyň iş bilen üpjünçiligi hakyndaky» Türkmenistanyň kanunlarynda we beýleki kanunçylyk namalarynda ýaş hünärmenleriň hukuklary kepillendirilýär.

Türkmenistanda hünärmenler döwletiň hünär bilimi edaralarynda döwlet serişdeleriniň hasabyna we tölegli esasyda taýýarlanylýar. Şunuň ýaly hem, ykdysadyýetimiziň pudaklarynyň zerurlyklaryny hasaba almak bilen, hökümetara ylalaşyklaryna laýyklykda daşary ýurtlaryň orta hünär we ýokary okuw mekdeplerinde hünärmenler taýýarlanylýar. Ýaşlaryň öz serişdeleriniň hasabyna daşary ýurtlarda hünär almaklaryna hukuklary kanunçylyk arkaly kepillendirilýär.

Ýurdumyzyň hünär bilim edaralarynda hünär alan ýaş hünärmenler ykdysadyýetiň pudaklaryna işe ýollanylýar. Hususy tertipde öz hasabyna daşary ýurtlaryň hünär bilimi edaralaryny tamamlan ýaşlar özbaşdak ýa-da zähmet we ilatyň iş bilen üpjünçiligi edaralarynyň ýardam bermegi arkaly işe ýerleşýärler.

Zähmet bazarynyň soňky ýyllardaky seljerme maglumatlaryna laýyklykda ilatyň, şol sanda ýaşlaryň iş bilen üpjünçiliginiň derejesi gowulanýar.

Ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň ösmegi we özgerdilmegi, ilatyň ýaşayyş-durmuş derejesiniň has-da gowulanmagy bilen, zähmet bazarynda ýokary bilimli hünärmenlere, mugallymlara, inženerlere we lukmanlara isleg yzygiderli artýar.

Maksatnamanyň maksady we wezipeleri

Maksatnamanyň esasy maksady ýaşlaryň iş üpjünçiligi bilen bagly ýagdaýlaryny düýpli seljermekden, ýurdumyzyň we daşary ýurtlaryň orta hünär we ýokary hünär okuw mekdeplerini tamamlan ýaşlary iş bilen üpjün etmekden, olary

kärhanalara, guramalara we edaralara, şeýle hem hojalyklara berkitmekden, olaryň ýaşayyş-durmuş şertlerini gowulandyrmak ulgamyny kämilleşdirmekten ybaratdyr.

Ýaş raýatlaryň hünär bilimlerini almagy üçin deň şertleri döretmek, zähmet bilen meşgullanmagyny üpjün etmek we alan hünär bilimlerini önümçilikde, döwlet gullugynda, ylmy we döredijilik çygrynda ulanmak üçin has amatly şertleri döretmek, ýaş hünärmenleri maglumat, guramaçylyk we maliýe taýdan goldamak, ýaşlaryň işe ýerleşmeginde umumy elýeterli hukuk, medeni we beýleki biliminiň ugurlary boýunça köpçülikleýin habar beriş serişdelerini we internet-maglumatlar goruny üpjün etmek Maksatnamanyň esasy wezipeleri bolup durýar.

Bu wezipeleri durmuşa geçirmek üçin aşakdaky işler amala aşyrylar:

ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek bilen bagly Türkmenistanyň kanunçylygy kämilleşdiriler;

ýaş hünärmenleriň zähmet bazaryndaky ýagdaýy yzygiderli seljeriler;

ýaş hünärmenleri taýýarlamak, iş gözlegindäki ýaşlar we olaryň işe ýerleşmegi bilen bagly maglumatlaryň statistik hasaba alnyşy kämilleşdiriler;

orta we ýokary hünär okuw mekdepleriniň uçurymlaryny işe ýollamagyň tertibi kämilleşdiriler;

ýaş hünärmenleriň ýaşayyş-durmuş şertleriniň gowulandyrylmagyna bolan hukuklary hakynda kadalaşdyryjy hukuk nama taýýarlanylýar;

umumybilim berýän mekdepleriň ýokary synp okuwçylary, uçurymlary hem-de önümçilikde zähmet çekýän, harby gullukdaky ýaşlar bilen hünäre ugrukdyrma işleri yzygiderli geçiriler.

Maksatnamany ýerine ýetirmek üçin öňde goýlan maksatlaryň we wezipeleriň çözülmegine gönükdirilen çäreleriň amala aşyrylmagy ýaşlaryň durmuşyna uly täsir eder, olaryň hemmetaraplaýyn goldanylmagyny üpjün etmekde aýratyn uly ähmiýete eýe bolar. Türkmenistanyň kanunçylyk binýady ýaşlaryň durmuş we zähmet babatdaky hukuklarynyň doly durmuşa geçirilmegine giň mümkinçilikleri döreder.

Maksatnamany maliýeleşdirmegiň çeşmeleri

Maksatnamanyň çärelerini durmuşa geçirmäge Döwlet býujetiniň serişdeleri, pudaklaryň öz serişdeleri, hususy taraplaryň serişdeleri, şeýle hem karz edaralarynyň serişdeleri we Türkmenistanyň kanunçylygynda gadagan edilmedik beýleki maliýe çeşmeleri çekiler.

Maksatnamany durmuşa geçirmekden garaşylýan netijeler

Maksatnamanyň durmuşa geçirilmegi:

ilatyň, hususan-da, ýaş hünärmenleriň iş üpjünçiligi çygryndaky kanunçylyk binýadynyň kämilleşdirilmegine we halkara ölçeglerine laýyk getirilmegine;

ýaşlary iş bilen üpjün etmegiň meselelerini çözmegiň oňaýly usullarynyň işlenip düzülmegine;

ýaş hünärmenleri taýýarlamak üçin göz öňünde tutulan döwlet serişdeleriniň maksadalaýyk ulanylmagyna;

zähmet bazaryndaky işçi güýjüne bolan islegiň we teklibiň laýyk gelmezliginiň peselmegine;

ýaşlaryň iş bilen üpjünçiliginiň ýokarlanmagyna ýardam eder.

Şular bilen baglylykda bolsa, ykdysadyýetimiziň pudaklarynyň ýokary taýýarlykly hünärmenler bilen üpjünçiligi gowulanar, şeýle hem ykdysady işiniň netijeliligi ýokarlandyrylar.

Türkmenistanyň Prezidentiniň
2018-nji ýylyň 02-nji martynda
çykaran 688-nji karary bilen
tassyklandy

**Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek ulgamyny kämilleşdirmegiň 2018-2020-nji ýyllar üçin
Maksatnamasyny amala aşyrmak boýunça ýerine ýetirilmeli çäreleriň
MEÝILNAMASY**

T/b	Çäreleriň atlary	Ýerine ýetirilmeli möhleti	Ýerine ýetirijiler
1.	Ýaşlaryň işe ýerleşmegi bilen bagly hukuklarynyň kepillendirmeleriniň Türkmenistanyň kanunçylygynda kesgitlenişini seljermek	2018-nji ýyl	Türkmenistanyň Mejlisi, Türkmenistanyň Bilim ministrligi, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, Türkmenistanyň Adalat ministrligi, Türkmenistanyň Prezidentiniň ýanyndaky Demokratiýa we adam hukuklary baradaky Türkmen milli instituty, Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Merkezi Geňeşi
2.	Ýaşlaryň işe ýerleşmegi bilen bagly Türkmenistanyň kanunçylygyny kämilleşdirmek	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Mejlisi, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, Türkmenistanyň Bilim ministrligi, Türkmenistanyň Adalat ministrligi, deňişli ministrlikler we pudak edaralary, Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Merkezi Geňeşi
3.	Orta we ýokary hünär bilim edaralarynyň uçurymlaryny işe ýollamagyň tertibini kämilleşdirmek, uçurymlary iş bilen üpjün etmek babatda taraplaryň arasyndaky borçlary	2018-nji ýyl	Türkmenistanyň Mejlisi, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, Türkmenistanyň Bilim ministrligi, Türkmenistanyň Adalat ministrligi, deňişli ministrlikler we pudak edaralary,

	kesgitlemek		Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Merkezi Geňeşi
4.	Ýurdumyzyň, şeýle hem daşary ýurtlaryň orta we ýokary hünär bilim edaralarynyň uçurymlarynyň işe ýerleşdirilişi barada döwlet statistik hasabatlylygyň görnüşini girizmek	2018-nji ýyl	Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komiteti, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi
5.	Ýaş hünärmenleriň ýaşayyş-durmuş şertleriniň gowulandyrylmagyna bolan hukuklary hakyndaky kadalaşdyryjy hukuk namasyny taýýarlamak	2018-nji ýyl	Türkmenistanyň Mejlisi, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, Türkmenistanyň Maliýe we ykdysadyýet ministrligi, Türkmenistanyň Merkezi banky, Türkmenistanyň Adalat ministrligi, beýleki degişli ministrlikler we pudak edaralary, Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Merkezi Geňeşi
6.	Ýaş hünärmenleriň ýaşayyş jaýlaryny gurmak, satyn almak üçin ýeňillikli bank karzlaryny bermegiň tertibini taýýarlamak	2018-nji ýyl	Türkmenistanyň Mejlisi, Türkmenistanyň Merkezi banky, Türkmenistanyň Adalat ministrligi
7.	Umumybilim berýän mekdepleriň ýokary synp okuwçylary, uçurymlary hem-de önümçilikde zähmet çekýän, harby gullukdaky ýaşlar bilen hünäre ugrukdyrmak boýunça işleri geçirmek	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Bilim ministrligi, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Merkezi Geňeşi, beýleki jemgyýetçilik birleşikleri
8.	Işçi güýjüniň seçimleýin gözegçiligini geçirmek	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komiteti, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi
9.	Iş gözleýän ýaşlaryň iş bilen üpjünçiliginiň derejesini ýokarlandyrmak maksady bilen, täze önümçilikleri, işiň görnüşlerini we iş orunlaryny döretmek boýunça teklipleri taýýarlamak	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Maliýe we ykdysadyýet ministrligi, Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, beýleki degişli ministrlikler we pudak edaralary, welaýatlaryň hem-de Aşgabat şäheriniň häkimlikleri, jemgyýetçilik birleşikleri

10.	Iş gözleýän ýaşlaryň zähmet bazaryndaky bäsleşik ukybyny ýokarlandyrmak maksady bilen olaryň işçi hünärleri boýunça taýýarlygyny, gaýtadan taýýarlyk we hünär derejesini ýokarlandyrmak üçin okuwlary guramak	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, Türkmenistanyň Bilim ministrligi, degişli ministrlkler we pudak edaralary, welaýatlaryň hem-de Aşgabat şäheriniň häkimlikleri
11.	Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň, Internet sahypalary-nyň üsti bilen boş iş orunlary we täze döredilen iş orunlary baradaky maglumatlary ýaşlaryň dykgatyna yzygiderli ýetirip durmak	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi
12.	Ýaşlar üçin ýörite boş iş orunlarynyň we täze döredilen iş orunlarynyň, şeýle hem hünär bermek hyzmatlarynyň sergilerini guramak	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi, ministrlkler, pudak edaralary, welaýatlaryň hem-de Aşgabat şäheriniň häkimlikleri
13.	Önümçilik kärhanalaryna mekdep okuwçylarynyň tanyşdyrylyş saparlaryny guramak	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanyň Bilim ministrligi, ministrlkler, pudak edaralary, welaýatlaryň we Aşgabat şäheriniň häkimlikleri
14.	Ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek boýunça seljermeleri geçirmek we teklipleri taýýarlamak	2018-2020-nji ýyllar	Türkmenistanda ýaş hünärmenleri işe ýerleşdirmek boýunça pudagara topary